

Ajakiri Värske Rõhk sai uue peatoimetaja

Kirjandusajakirja Värske Rõhk uueks peatoimetajaks järgmiseks viieks aastaks valiti ajakirja senine kriitikatoimetaja Hanna Linda Korp. Ametisse asub ta 1. novembril. Ajakirja eelmine peatoimetaja oli Carolina Pihelgas. **ERR**

Linnaruumiprojekt Jazzkaarel

Jazzkaare linnaruumiprojekti raames kuuleb 5. oktoobril artiste musitseerimas mitmel pool Tartus, 6. oktoobril Viljandis ja 7. oktoobril Pärnus, 6.-15.

oktoobri ka Tallinnas. Esinevad noored muusikud G. Otsa nimelisest Tallinna muusikakoolist, TÜ Viljandi kultuuriakadeemiast, EMTA-st. **EPL**

Don Pasquale ehk Vanapoisil pole kohta nüüdisaegses maailmas

Koomiline ooper „Don Pasquale” on väljapeetult traditsiooniline, kuid lavapausi ajal on artistidesse kogunenud kuhjaga energiat.

ARVUSTUS
Ruth Alaküla
ETV muusikasaadete toimetaja

Ooperiteatrite mängukavad määratakse kindlaks väga pikalt ette. Nii et vaevalt oskas keegi mõelda, et äreval koroonasügisel kulaks rahva rõõmustamiseks ära üks koomiline ooper. Aga rõõmustada on praegu põhjust ilmselt iga esietenduse ja kontserdi üle. Seega sobib praegusse aega nagu valatult ka Estonia uus lavaversioon Donizetti ooperist „Don Pasquale”.

Tegelikult pole see lõbus lugu. Kolm noort inimest tõmbavad otsustavalt naha üle kõrvade armastust ihkaval vanahärral Don Pasqualele, kes, tõsi küll, pole ise kuigi lahke oma õepoja Ernesto vastu.

Teisalt rõhutab ooper vaba otsustamise õigust ja kutsub üles oma eesmärkide nimel võitlema, mis on praeguses üha enam sulguvas maailmas samuti päevakajaline.

Tundub, et pika lavapausi ajal on artistidesse kogunenud kuhjaga energiat ja tegutsesimist, mis lausa nõuab vallapäästmist. „Don Pasquale” esietendus oli laetud harva nähtava lavalise energiaga.

Peaosaliste ansambel oli ühtlane ja toimiv. Koomiline ooper nõuab lavajõududelt väljapaistvat näitlejameisterlikkust ning Priit Volmer Don Pasqualena suutis oma koomikuande ja lavalise olekuga luua humoorika peategelase, kelle ümber kogu mäng käib. Tema Don Pasquales oli rohkem groteski kui teist esietendust laulnud Pavlo Balakini vanamehekujus.

Liikuv ja graatsiline lavakuju

Norina osa laulis esietendusel Baieri riigiooperi solist Mirjam Mesak, kelle jaoks oli see debüüt Eesti ooperilaval. Mesaki vokaalses esituses oli üleolekut, tema liikuvus ning graatsilises lavakuju jõudu ja otsustavust. Võib-olla esietenduse olukorrast tingituna oli esituses tunda pingitust ning rolli sisselaulmine toob kaasa rohkem vabadust ja kergust.

Mirjam Mesak on lapsest saadik laulnud Eesti Televisiooni lastekraani muusikastudios, kust on meie popmuusikatähtede Maarja-Liis Ilusa, Birgi-

„Don Pasquale” esietendus oli laetud harva nähtava lavalise energiaga.

ti, Hanna-Liina Vösa jt kõrval välja kasvanud ka ooperilauljaid, nagu Kai Rüütel ja Maria Valdmaa. Ehkki lauljaks hakatakse õppima enamasti alles täiseas, teevad meie muusikastudiod ja lastekoorid tänuväärset tööd, aidates juba maast madalast tundlikult laste vokaali arendada ja andeid välja sõeluda.

Malta tenor Nico Darmann laulis juba teist esietendust Estonia laval. Aasta tagasi säras ta Romeona Charles

Pavlo Balakini Don Pasquale oli pehmem ja leebem. Ta pani endale tugevamini kaasa tundma kui Volmeri rohkem karikatuuri kalduv peategelane.

Fotod: Veljo Poom

Aus raamat Nõukogude Eesti karjääririkommunistidest

„Tagasivaadete” autor kirjeldab Moskva ja Eesti parteiladvikus toimunud pealtnägija pilguga.

ARVUSTUS
Jaan Martinson
reporter

Kevadel meie seast lahkunud ajakirjaniku, ajakirjandusjuhi ja Tänapäeva kirjastuse asutaja Toomas Leito mälestuste-raamat annab pildi reaalsest Nõukogude Eestist. Kummalisel kombel selgub, et kõik Kommunistlikku Parteisse kuulunud eestlased polnudki tegelikult vabadusvõitlejad, kes, sinimustvalge tuluke silmis, õonestasid süsteemi seestpoolt.

Eks ta ole... Kas on siinmail kommunisti, kes ei räägiks, kuidas ta oli veendunud Eesti vabariigi taassünnis ning tema kogu nõukogudeaegse tegevuse siht oligi see, et Pika Hermannini tornis lehviks lõntsis punalipu asemel uhke trikoloor. Nüüd üks on – Leito, kes tunnistab raamatus ausalt: jah, olin karjääririkommunist ega uskunud, et Eesti vabaks saab.

Veel 1988. aastal oli ta Rahva Hääl peatoimetajana sunnitud end autoriks märkima parteimajast tulnud artiklile „Kes tellib muusika?”, kus sarjati USA ideoloogiat, raadiojaamu Ameerika Hääl ja Vaba Euroopa ning eesti vabadusvõitlejaid. „Karl Vaino kutsus mind enda juurde ja ütles, et seda oleks vaja teha. Alltekst oli selge: kui ei, siis tuleb peatoimetaja kohaga hüvasti jätta. See oli otsustamise koht. Allusin survele. Tagantjärele võin öelda, et see oli minu elu üks kahetsusväärsemaid otsuseid.”

Oli, nagu oli

Leito kahetseb sedagi, et mälestusväärne artikkel isemajandavast Eestist ilmus Edasis, mitte Rahva Hääles. Leito oli sel ajal toimetusest ära ja tema asetahtja ei julgenud nii õrnal teemal teksti ajalehte panna. Ent kas Leito oleks artikli avaldanud? „Tõsine küsimus. Nüüd oleks kena vastu rinda taguda ja väita, et muidugi oleksin. Siis oli olukord teine. Jätkev stagnatsioon ei jättnud parteilehe peatoimetajale ülearu suurt manööverdamisruumi. Püüdes olla võimalikult objektiivne, pakun, et minu positiivse otsuse võimalus oli 51%.”

Nõukogude aeg oli Eestis selline, et valik oli kitsas ning

Toomas Leito „Tagasivaadete” on tõhus meenus Eesti minevikust, aus ja realistlik, rääkides asjadest nii, nagu need olid.

Foto: Marko Mumm

parteikarjäär oli üks võimalus end mõnusalt ja mugavalt ära elatada. Ei olnud ju parteihooned täis puukeelseid vene-lasi, kelle pihta eestlased mõtteis sülitasid. See polnud isegi paratamatusega leppimine, vaid oli, nagu oli, teistsugust elamist-olemist ei osanud isegi tahta. Kui juured on siin, siis juured on siin.

Pärast eesti filoloogia õpingute lõpetamist Tartus siirdus Leito giidiks. Kui tal tehti ettepanek asuda tööle pika nimega asutuse, Eesti NSV ministrite nõukogu juures asuva välisurismi valitsuse instruktoriks, siis ta soostus.

Edasi läks tee üsna püstloodis, põikega isegi Moskvasse, kus oli ta sai kaks aastat töötada suure parteimajas NLKP keskkomitee propagandaosakonna instruktori-

na ehk siis jälgida, et meedia kirjutaks asjadest nii, nagu need ei olnud. Tegelikult ei saanud ju nõukogude inimesele presenteerida, kuigi kõik nägid seda isegi. Järgnes koju-tulek, ent EKP propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja ametikoht polnud sugugi madal.

Leito tunnistab, et parteikarjäärita poleks tal olnud hüvesid, mis jäid lihtrahvale kättesaamatuks – neljatoaline korter kesklinnas, välismaasõidud, eripoed, Keila-Joal suvitamise võimalus...

„Tagasivaadete” suurim väärtus peitubki selles, et Leito kirjeldab nii Moskva kui ka Nõukogude Eesti parteiladvikus toimunud pealtnägija pilguga ning selgitab, kuidas kommunistid asju nägid või neile reageerisid. Vanem põlvkond ehk mäletab, kuidas 1982. aastal hakati Soome televisiooni vastu võitlema ja katuse antenni maha võtma. Leito kirjeldab koosolekut, kus asi käima lükati: siinse KGB boss Karl Kortelainen nõudis, et segajad pandaks peale, kuid see osutus võimatuks. Seejärel analüüsi põhjanaabrite televisioo-

ni ja parteikontrolli esimees Leonid Lentsman oli veendunud, et Soome TV reklaamid pole muud kui nõukogude elulaadi sihilik õonestamine.

„Partei ridadesse kuulus igasuguseid inimesi alates karjääririkommunistidest ja lõpetades juhuseiklejatega,” kirjeldab Leito.

Ega kommarid saanud suurt aru, mis Eestis tegelikult toimub. Leito meenutab, et 40 aastat siinmail elanud parteijuht Karl Vaino arutles tõsi-meeli, kui iseseisvustulede puhuma hakkasid, et rahvus-

Parteikarjäärita polnuks tal hüvesid, mis jäid lihtrahvale kättesaamatuks.

lipp, heakene küll, aga kuhu sel sinimustvalgel punane viisnurk panna?

Omaette põnevik hargnes lahti siis, kui Eesti vabaks sai ning ajalehtede vahel läks armutuks äri võitluseks, kus vend ei tundnud venda. Ka selle räägib Leito põhjalikult lahti, mõistagi enda vaatevinklist. Aga jah, „Tagasivaadete” on tõhus meenus Eesti minevikust, aus ja realistlik, rääkides asjadest nii, nagu need olid. ●

RAAMAT „Tagasivaadete”

Toomas Leito
■ 272 lk
■ Tänapäev

